

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز
دانشکده علوم سیاسی
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M. A)
رشته مطالعات منطقه ای

موضوع :

بررسی گسست های سیاسی، اجتماعی اسرائیل از ابتدای دهه ۹۰ و
تاثیرات آن بر ثبات سیاسی این رژیم در آینده

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر محمد رحیم عیوضی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر علیرضا سلطانی

پژوهشگر:

سجاد زیرک

سال تحصیلی:

پائیز ۱۳۹۲

تقدیم به

پدر و مادر و خواهرگرامی ام
که همواره دلگرم حمایتشان بوده ام

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب سجاد زیرک دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد به شماره دانشجویی ۹۰۰۷۴۹۹۳۷ در رشته مطالعات منطقه ای که در تاریخ ۱۳۹۲/۹/۹ از پایان نامه خود تحت عنوان "بررسی گسست های سیاسی، اجتماعی اسرائیل از ابتدای دهه ۹۰ و تاثیرات آن بر ثبات سیاسی این رژیم در آینده" با کسب نمره ۱۸ (هجده) و درجه عالی دفاع نموده ام، بدین وسیله متعهد می گردم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن رادر فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه پس از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه را داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوز های مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نماید.

محسن ملا صالحی

بسمه تعالی

در تاریخ ۱۳۹۲/۸/۹ آقای سجاد زیرک دانشجوی کارشناسی ارشد رشته مطالعات منطقه

ای از پایان نامه خود دفاع نمود که با نمره ۱۸ (هجده) و با درجه عالی مورد تصویب قرار

گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی

دانشکده علوم سیاسی

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی	کد واحد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۸۱۴۹۲۱۰۰۱
عنوان پایان نامه: بررسی گسست های سیاسی، اجتماعی اسرائیل از ابتدای دهه ۹۰ و تاثیرات آن بر ثبات سیاسی این رژیم در آینده		
نام و نام خانوادگی دانشجو: سجاد زیرک	تاریخ شروع پایان نامه: نیمسال اول ۹۲	تاریخ اتمام پایان نامه: ۹۲/۹/۹
شماره دانشجویی: ۹۰۰۷۴۹۹۳۷	رشته تحصیلی: مطالعات منطقه ای	
استاد راهنما: جناب آقای دکتر محمد رحیم عیوضی استاد مشاور: جناب آقای دکتر علیرضا سلطانی		
آدرس و شماره تلفن: اتوبان شهید بابایی شهرک شهید بهشتی نیلوفر ۳۳ واحد ۲۲ تلفن: ۰۹۱۲۲۵۸۷۳۸۹		
<p>چکیده پایان نامه: گسست های اجتماعی از جامعه ای به جامعه دیگر متفاوت می باشد. در اسرائیل نیز گسست های اجتماعی پدیده ای خاص و متفاوت می باشند. در واقع جامعه اسرائیل وضعیتی منحصر به فرد دارد و از جمعیتی مهاجر شکل گرفته و جامعه ای طبیعی محسوب نمی شود. از منظر دیگر، جامعه اسرائیل از یک سو به عنوان جامعه ای چند پاره و پر شکاف، برای حفظ وحدت و انسجام خود همواره نیازمند دشمنی خارجی بوده است و از سوی دیگر در اقدامی پارادوکسیکال به دنبال طرح هایی جهت برقراری صلح با فلسطینیان و اعراب می باشد. نگارنده بر آن است که فهم این مسائل جز با شناخت گسست های اجتماعی این جامعه میسر نیست. گسست هایی که در وضعیت مختلف بعضا فعال شده و تا مرز جنبش اجتماعی نیز پیش می روند و به بی ثباتی سیاسی منجر می شوند و از درون این بی ثباتی سیاسی، فقدان هویت، واگرایی سیاسی و تهدید موقعیت جغرافیایی این رژیم را به دنبال دارد. هدف این پژوهش بررسی نکات پیش گفته از خلال بررسی گسست های سیاسی، اجتماعی اسرائیل و تاثیر آن بر ثبات سیاسی این رژیم می باشد.</p>		
نظر استاد راهنما: برای چاپ در پژوهشنامه دانشکده مناسب است-مناسب نیست. تاریخ و امضا		

فهرست:

- فصل اول: ۱
- کلیات ۱
- ۱-۱) بیان مسئله تحقیق ۱
- ۲-۱) هدف های تحقیق ۵
- الف. شناسایی تاثیر گسست های اجتماعی و سیاسی بر بی ثباتی اسرائیل ۵
- ب. تقویت شناخت علمی از رژیم صهیونیستی ۵
- ج. آسیب شناسی رژیم صهیونیستی ۵
- ۳-۱) اهمیت موضوع و اهمیت انتخاب آن ۶
- ۴-۱) سولات تحقیق ۶
- سوال اصلی: ۶
- سوالات فرعی: ۷
- فرضیه تحقیق: ۷
- متغیر مستقل: ۷
- متغیر وابسته: ۷
- ۵-۱) مدل تحقیق ۷

- ۱-۶- واژه های کلیدی ۹
- اسرائیل: ۹
- هویت ملی: ۹
- گسست اجتماعی: ۹
- قومیت: ۱۰
- ۱-۷- روش تحقیق ۱۰
- ۱-۸- قلمروی تحقیق ۱۰
- ۱-۹- محدودیت و مشکلات تحقیق ۱۱
- ۱-۱۰- سازماندهی پژوهش ۱۲
- ۱-۱۱- پیشینه تحقیق ۱۳
- فصل دوم: ۱۶
- چهارچوب مفهومی - نظری ۱۶
- مقدمه ۱۷
- ۲-۱- تعریف گسست اجتماعی ۱۸
- ۲-۱-۲ گونه شناسی گسست اجتماعی ۱۹
- ۲-۱-۳ بسیج اجتماعی گسست اجتماعی ۲۶

۲۸ ۲-۱-۴- سطوح گسست ها
۳۰ فصل سوم:
۳۰ گسست های جامعه اسرائیل
۳۱ مقدمه
۳۲ ۳-۱- خاستگاه شکل گیری گسست های اجتماعی در اسرائیل
۳۲ الف- مهاجرت یهودیان به فلسطین
۳۷ - مهاجرت یهودیان از فلسطین
۳۸ ب- ظهور صهیونیسم
۴۱ ۳-۲- گسستهای جامعه اسرائیل
۴۱ ۳-۲-۱- گسست اجتماعی
۵۷ ۳-۲-۲- گسست سیاسی
۶۷ ۳-۲-۳- گسست مذهبی
۷۹ سخن پایانی:
۸۱ فصل چهارم:
۸۱ نقش گسست های اجتماعی بر بی ثبات سیاسی رژیم اسرائیل
۸۲ مقدمه

- ۱-۴- تاثیرات گسست اجتماعی بر بی ثبات سیاسی اسرائیل ۸۲
- ۱-۴-۱ تاثیر فقدان هویت ملی بر بی ثباتی سیاسی اسرائیل ۸۳
- ۱-۴-۲ تاثیر واگرایی سیاسی بر بی ثباتی سیاسی اسرائیل ۸۹
- ۱-۴-۳ تاثیر موقعیت جغرافیایی تهدید زا بر بی ثباتی سیاسی اسرائیل ۹۵
- ۲-۴ تاثیر گسست سیاسی بر بی ثبات سیاسی اسرائیل ۹۷
- ۳-۴ تاثیر گسست مذهبی بر بی ثبات سیاسی اسرائیل ۱۰۵
- سخن پایانی: ۱۰۱
- نتیجه گیری ۱۰۹
- الف- منابع فارسی ۱۱۴

فصل اول :

کلیات

۱-۱) بیان مسئله تحقیق

اسرائیل به عنوان یک جامعه چند فرهنگی محسوب می شود. از سال ۱۸۸۳ مهاجرت یهودیان به سرزمین فلسطین آغاز شد. جمعیت یهودی اسرائیل از رهگذر فرآیند مهاجرت شکل گرفته و نکته مهم این است که این مهاجرت ها از مراکز واحدی صورت نگرفته است بلکه از اکثر کشور های جهان، یهودیان به فلسطین آمدند که هرکدام دارای خصایص فرهنگی، آداب و رسوم ویژه خودشان می باشند. جدا از گسست های ملیتی باید به اختلاف نژادی میان آنان نیز اشاره کرد که برجسته ترین منبع اختلاف در هویت اسرائیل به تبار قومی ساکنان یهودی اسرائیل مربوط می شود. این یهودیان احتمالاً خودشان را متعلق به یکی از دو گروه اشکنازیم - یعنی آنانی که تبار اروپایی دارند - یا سفاردیم - که عمدتاً ریشه اسپانیایی «شرقی» به شمار می روند، می دانند

دیگر یهودیان غیر اروپایی از خاورمیانه و شمال آفریقا «میزراهیم» نامیده می شوند. اختلاف قومی اشکنازی - میزراهیم متن بزرگتری برای چندین تقسیم بندی دیگر در جامعه اسرائیل می باشد که جایگاه اقتصادی و طبقاتی و وابستگی سیاسی می باشد. همچنین تفاوت های عقیدتی بین این دو گروه قومی وجود دارد که سابقه آن به روزهای اولیه شکل گیری شهرک های متعلق به صهیونیست های اروپایی فلسطین باز می گردد. میزراهیم در داخل خود جنبش عقیدتی مختلف ندارد. از طرف دیگر اشکنازیم به دو دسته ارتدوکس و گروه پر شمارتر غیر ارتدوکس تقسیم می شود که دومی خود به جنبش های محافظه کار و اصلاح طلب تقسیم می شود. اختلاف اجتماعی - اقتصادی بین اشکنازی و میزراهیم بسیار فاحش است.

مهاجرت بیشتر میزراهیم ها از دهه ۱۹۵۰ شروع شد که تا آن زمان اشکنازیم کنترل خود را بر نهاد های حکومت و اقتصاد از جمله دستگاه های اداری و نیروهای دفاعی اسرائیل تحکیم کرده بود. آنان از نظر

گرایش ایدئولوژیک سوسیال دموکرات هستند، اما زمانی که میزراهیم قواعد بازی سیاسی اسرائیل را یاد گرفته بودند و رای های خود را در مخالفت با حزب کارگر و به نفع جناح راست به صندوق ریختند به این ترتیب استیلای لیکود از ۱۹۷۷ پا به منصفه ظهور گذاشت و امروزه اختلاف قومی احساسی چندان تغییر نکرده و در سال های اخیر با پیدایش چشمگیر موقعیت حزب شاس که در تسلط میزراهیم می باشد را شاهد هستیم. یکی دیگر از دلایل استمرار گسست های اسرائیل از زمان تاسیس آن، نوع نظام انتخاباتی این کشور بود که مشوق احزاب کوچکتر و تضعیف کننده احزاب بزرگتر است. با وجود آنکه احزاب متعدد در اسرائیل بازتاب دهنده گسست های اجتماعی، اقتصادی و ایدئولوژیک آن است، نظام انتخاباتی نیز به نوبه خود این گسست ها را تقویت کرده است. به طور کلی اختلافات در زمینه سیاسی، قومی و مذهبی با تاثیر منفی بر روی هویت ملی، باعث تضعیف ثبات سیاسی اسرائیل می شود.

رژیم صهیونیستی به شصت و پنجمین سال حیات خود رسیده است ولی نارسایی های داخلی برای اسرائیلی ها به همان اندازه ترس های اولیه آن ها از همسایگان عرب خود درد سر آفرین و اختلاف برانگیزند. اسرائیلی ها اگرچه از توان انرژی و منابع کافی برای تشخیص مسائل داخلی برخوردارند، اما در نحوه حل آنها به شدت درگیر بحث های پیچیده و طولانی هستند.

طی دو دهه آینده اسرائیل احتمالاً در مسائل داخلی و خارجی مهم خود، کارآمدتر از نیم قرن اول حیات خود نخواهد بود. گسست های اجتماعی در جامعه اسرائیل عمیق و ژرف است. گسست بین چپ و راست بر سر چگونگی برخورد با اعراب، به لحاظ سیاسی، اسرائیل را دچار تنش می سازد. گسست بین اشکنازی و سفاردیم عمیق است اگر چه گسست عظیم بین ارتدوکس و سکولار ها عمیق تر به نظر می رسد.

یهودیان اسرائیل و اعراب به طور روز افزونی از یکدیگر دور می شوند. به ویژه با طرح مساله تشکیل دولت - ملت فلسطینی و موج کنونی مبارزه با اسرائیل - فلسطین، این گسست گسترده تر می شود. هردوی این وقایع موجب برانگیخته شدن پرسش هایی در مورد وفاداری اعراب اسرائیل به دولت این کشور می شوند که سابقاً خفته بودند.

سرانجام این که سامانه انتخاباتی بازنگریسته شده اسرائیل گسست بین نخست وزیر و پارلمان را تشدید می کند. رویه اخذ آرای جداگانه برای هرکدام از این نهادها، موجب پدید آمده خطوط موازی مشروعیت سیاسی برای آن ها می باشد. از آنجا که پارلمان فعلاً دچار چند دستگی بوده و در بستر فرهنگ سیاسی بسیار اختلاف برانگیزی عمل می کند، نخست وزیر قادر به رهبری یا انجام ابتکار عمل (مگر در مسائل بنیادین) نخواهد بود. سقوط دو نخست وزیر پیشین اسرائیل (بنیامین نتانیاو در ۱۹۹۱ و ایهود باراک در ۲۰۰۱) به این دلیل بود که هردو با فلسطینیان به توافقاتی دست یافتند که پارلمان اسرائیل شدیداً با آن مخالف بود. از این رو دولت های ائتلافی شکننده، اسرائیل را در سرایشی سقوط قرار داد. پنج نخست وزیر کمتر از پنج سال (نوامبر ۱۹۹۵ تا فوریه ۲۰۰۶) بر سر کار بودند و این نشان می دهد که ثبات حکومت بدون تغییر سامانه انتخاباتی دست یافتنی نیست. (پیانوریس، ۱۳۸۸، ۱۹۰-۱۶۸)

از این گذشته صهیونیست ها تنها در صورتی در صدد حل مسائل حاد داخلی و گسست اجتماعی بنیادین خود بر خواهند آمد که شیوه زندگی شان مورد تهدید فوری قرار گیرد. یک رهبر صهیونیستی عاقل بر حل مسائلی تاکید خواهد کرد که اکثر بخش های جامعه را سودمند سازد. از جمله این مسائل می توان به کاهش بیکاری، بهبود سامانه ترابری، حفاظت از محیط زیست و تضمین تامین آب اشاره کرد.

در عین حال اسرائیلی ها در جستجوی نوعی حس تعلق هستند که فراتر از هویت در قالب سیاست های حزبی یا نژادی باشد. آن ها دغدغه تعریف فرهنگ ملی را دارند که سرشتی اسرائیلی دارد اما مبتنی بر متون مقدس تورات بوده و در عین حال خصلت ایدئولوژیک نداشته باشد.

فرآیند تعریف این هویت به آسانی و به سرعت دست یافتنی نخواهد بود. اسرائیلی ها دریافته اند که خودشان را آن گونه که هستند و یا آن گونه که می خواهند باشند تعریف کنند. اسرائیل، همچون زمان پیدایش اش در مبارزه ای پیوسته برای گنجاندن مهاجران گوناگون در قالب موزاییک قومی همگن درگیر خواهد بود.

تعریفی که اسرائیلی ها برای خودشان بر می گزینند همگن و نه ایستا خواهد بود. آنان خود را مردمانی رها شده احساس می کنند که در قدرتمندترین کشور خاورمیانه زندگی می کنند، اما مردمانی وابسته به منشاء جغرافیایی خود در گذشته، که هنوز با نقشی که یهودیان در یک دولت بازی می کنند کنار نیامده اند. اسرائیلی ها علی رغم فرآیند مذاکره با فلسطینی ها از نگرانی ها امنیتی رنج می برند که به ناگزیر تاثیر آشکار خود را بر خصایل ملی آنان باقی می گذارد. این نگرانی ها به سادگی از میان نمی رود، زیرا قرارداد صلح بین دولت اسرائیل و همسایگان سوری، لبنانی یا فلسطینی آن به امضاء می رسد نه میان خود. به علاوه انتفاضه فلسطینیان ترس و وحشت اسرائیلی ها نسبت به همسایگان خود را تشدید خواهد کرد. این بی اعتمادی حتی اگر قرارداد صلح هم به امضاء برسد تداوم خواهد یافت. (پپیانوریس، همان منبع، ۱۹۳)

از آنجا که میان گسست های اجتماعی و سیاست و حکومت نوعی ارتباط وجود دارد و با تحلیل و بررسی گسست های اجتماعی کشور ها، می توان تحولات سیاسی و اجتماعی آنها را تبیین و پیش بینی

کرد، الگوی گسست های اجتماعی می تواند الگوی مناسبی برای توضیح تحولات سیاسی و اجتماعی اسرائیل در مقطع مورد مطالعه و نیز در تبیین ماهیت اجتماعی، دولت و صورت بندی نیروهای سیاسی و طیف ایدئولوژی و گستره آن و میزان انبساط و انقباض آن باشد.

۲-۱) هدف های تحقیق

الف. شناسایی تاثیر گسست های اجتماعی و سیاسی بر بی ثباتی اسرائیل

هدف اصلی که این تحقیق دنبال می کند مشخص کردن گسستهای اجتماعی، سیاسی، مذهبی و... اسرائیل که زمینه بی ثباتی آینده اسرائیل را فراهم می کند می باشد و در کنار آن دو هدف فرعی زیر را نیز دنبال می کنیم

ب. تقویت شناخت علمی از رژیم صهیونیستی

عدم تصویر دقیق و علمی از رژیم اسرائیل باعث شد این تحقیق صورت بگیرد البته پیروزی انقلاب و به دنبال آن قطع رابطه جمهوری اسلامی با رژیم اسرائیل به همان میزان کنجکاوی از وضعیت داخلی اسرائیل را بالا برد. البته مجلات تخصصی در این زمینه در سال های اخیر انتشار می یابد مانند اسرائیل شناسی - آمریکا شناسی اما همچنان چهره رمزآلود اسرائیل وجود دارد.

ج. آسیب شناسی رژیم صهیونیستی

بعد از پیروزی هایی که رژیم صهیونیستی در ۴ جنگ بدست آورد به نظر می رسد که از سال ۲۰۰۰ به بعد و بعد از شکست از لبنان، اسرائیل آن چهره شکست ناپذیری را از دست داد.

اسرائیل یک جامعه مهاجر پذیر است و طبعاً به هویت ملی یکپارچه ای شکل نگرفته است و از منظر جامعه شناسی امنیت، جامعه ای امن تلقی نمی شود عدم فائق آمدن رژیم صهیونیستی بر گسست های اجتماعی درونی خود و وجود گسست های اجتماعی زنده و فعال در درون این جامعه باعث شده امنیت اجتماعی و ثبات سیاسی آن در معرض تهدید قرار بگیرد.

۳-۱- اهمیت موضوع و اهمیت انتخاب آن

اسرائیل نماینده آمریکا و غرب در خاورمیانه است و کمک های زیادی از سوی غرب و بویژه آمریکا دریافت می کند. دشمنی ویژه ای که این رژیم با ایران دارد و رقابت بر سر سلطه بر منطقه از جمله دلایل اهمیت موضوع می باشد. اسرائیل به دنبال سلطه بر منطقه و ایران در چشم انداز ۲۰ ساله به دنبال تبدیل شدن به قدرت اول منطقه ای می باشد. اسرائیل از همه امکانات برای دشمنی با ایران استفاده می کند. پژوهش حاضر تلاش نموده است با دیدی کارشناسانه عمیق، تحولات داخلی جامعه اسرائیل را مورد توجه قرار دهد. تغییرات و چالش های پیشروی دولت اسرائیل در عرصه های اجتماعی و سیاسی و مذهبی در این پایان نامه مورد توجه است.

۴-۱- سولات تحقیق

سوال اصلی:

گسست های سیاسی اجتماعی اسرائیل کدامند و چه تاثیراتی بر آینده و ثبات سیاسی این رژیم دارند؟

سوالات فرعی:

۱- راهکارهای اسرائیل برای مقابله با این گسست ها چه بوده است؟

۲- به چه میزان این گسست ها، اسرائیل را در برابر تهدیدات بیرونی با مشکل مواجه کرده است؟

فرضیه تحقیق:

گسست های اجتماعی جامعه اسرائیل در سه حوزه گسست های اجتماعی، گسست های مذهبی و گسست های سیاسی قابل دسته بندی بوده و مجموعه این گسست ها از طریق بر هم زدن همگرایی سیاسی، تضعیف هویت ملی و موقعیت جغرافیایی تهدیدی اساسی برای ثبات سیاسی اسرائیل در حال و آینده محسوب می شود.

متغیر مستقل:

گسست های اجتماعی ، مذهبی و سیاسی

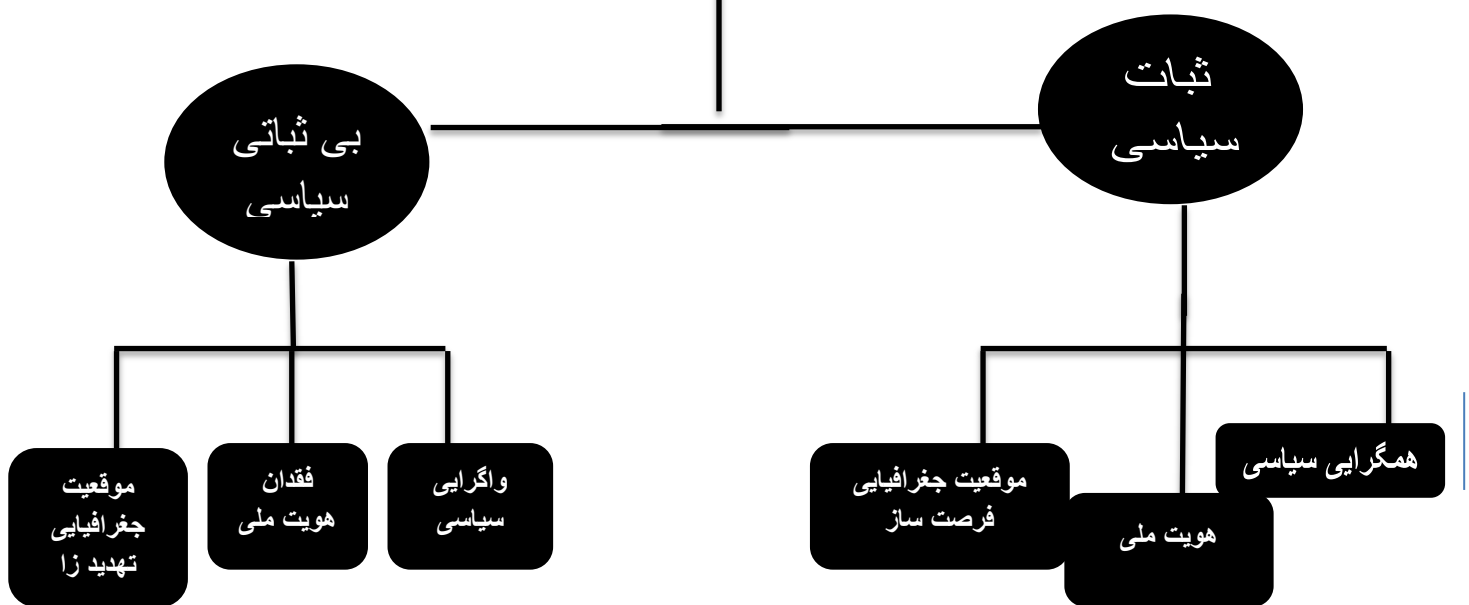
متغیر وابسته:

تهدید ثبات سیاسی رژیم اسرائیل

۱-۵- مدل مفهومی تحقیق

الگوی ثبات سیاسی مبتنی است بر تعارض و گسست بین سه مسئله قومیت ها ، سیاست و موقعیت جغرافیایی. لازمه ثبات سیاسی فقدان گسستهای اجتماعی تهدید زا و بی ثباتی سیاسی گسست های اجتماعی تهدید زا را به دنبال خود می آورد. بر این اساس مدل تحقیق به شکل زیر قابل ترسیم می باشد.

نظام های سیاسی و مسئله ثبات و بی ثباتی سیاسی

۱-۶- واژه های کلیدی

اسرائیل:

فلسطین اشغالی (اسرائیل ۱۹۴۸) سرزمین کوچک و باریکی است که در سواحل جنوب شرقی دریای مدیترانه واقع شده است. اسرائیل از شمال به لبنان، از شمال شرق به سوریه و از شرق به کرانه غربی اردن محدود می شود. از سمت جنوب به نوار غزه می رسد و از طریق صحرای نقب با مصر هم مرز است. عربستان سعودی در فاصله چند کیلومتری از بندر ایلات، جنوبی ترین نقطه اسرائیل واقع شده است. (دهقانی، ۱۳۸۸)

هویت ملی:

عبارت است از مجموعه ای از شاخصه ها و ارزش هایی که بر کیستی و احساس تعلق یک جمع (ملت) به یکدیگر دلالت می کند و شناسایی خود (ملی) را از یکدیگری موجب می شود (هیلر، ۱۳۷۹، ۸۵)

گسست اجتماعی:

گسست های اجتماعی به معیار ها و مرز هایی دلالت دارند که گروه های اجتماعی را از یکدیگر جدا می سازد و یا در تقابل با یکدیگر قرار می دهند. به عبارت دیگر گسست های اجتماعی، بیانگر خطوط تمایز و تعارض است که بر سر هنجار ها و ایستارهای اجتماعی، سویه ها و کارکردهای اجتماعی - فرهنگی گروه های مختلف، فعال و یا موثر در بافت اجتماعی وجود دارد و گاه و بیگاه این گروه ها را به اشکال و علل مختلف رویاروی هم قرار می دهد. (موسوی، ۱۳۸۴)